

РЕЗЕРВИ ПОСИЛЕННЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА

© 2017 ТАНКЛЕВСЬКА Н. С., ПРИСТЕМСЬКИЙ О. С.

УДК 336.6:338.24.01

Танклевська Н. С., Пристемський О. С. Резерви посилення фінансової безпеки розвитку сільського господарства

Метою статті є визначення та обґрунтування резервів посилення фінансової безпеки розвитку сільського господарства. Обґрунтовано, що внаслідок погіршення фінансової безпеки розвитку сільського господарства порушується баланс забезпеченості країни продуктами харчування, знижуються рівень доступності продуктів харчування, платоспроможність та фінансова незалежність господарюючих суб'єктів. Установлено, що доцільним є систематизація резервів посилення фінансової безпеки розвитку сільського господарства за елементним складом, який включає: безпеку державного захисту, боргову безпеку сільського господарства, безпеку фінансової платоспроможності, безпеку фінансової незалежності, банківську безпеку, безпеку зовнішньоекономічної діяльності та безпеку небанківського фінансового ринку. Комплексне їх запровадження дозволить підвищити конкурентоздатність сільськогосподарської продукції, збільшити ефективність фінансування галузі, покращити показники фінансової незалежності та платоспроможності, що сприятиме зміцненню національної економіки країни.

Ключові слова: фінансова безпека, сільське господарство, державний захист, платоспроможність, фінансова незалежність, небанківський фінансовий ринок.

Рис.: 4. **Бібл.:** 13.

Танклевська Наталія Станіславівна – доктор економічних наук, професор, завідувачка кафедри економіки та фінансів, Херсонський державний аграрний університет (вул. Стрітенська, 23, Херсон, 73006, Україна)

E-mail: ntanklevska@gmail.com

Пристемський Олександр Станіславович – кандидат економічних наук, доцент, кафедра обліку та оподаткування, Херсонський державний аграрний університет (вул. Стрітенська, 23, Херсон, 73006, Україна)

E-mail: burgua83@mail.ru

УДК 336.6:338.24.01

Танклевская Н. С., Пристемский А. С. Резервы усиления фінансової безпеки развития сельского хозяйства

Целью статьи является определение и обоснование резервов усиления фінансової безпеки развития сельского хозяйства. Доказано, что в результате ухудшения фінансової безпеки развития сельского хозяйства нарушается баланс обеспеченности страны продуктами питания, снижаются уровень доступности продуктов питания, платежеспособность и фінансовая независимость хозяйствующих субъектов. Обосновано, что необходимо систематизировать резервы усиления фінансової безпеки развития сельского хозяйства по элементному составу, который включает: безопасность государственной защиты, долговую безопасность сельского хозяйства, безопасность фінансової платежеспособности, безопасность фінансової независимости, банковскую безопасность, безопасность внешнеэкономической деятельности и безопасность небанковского фінансового рынка. Комплексное их внедрение позволит повысить конкурентоспособность сельскохозяйственной продукции, увеличить эффективность финансирования отрасли, улучшить показатели фінансової независимости и платежеспособности, будет способствовать укреплению национальной экономики страны.

Ключевые слова: фінансовая безопасность, сельское хозяйство, государственная защита, платежеспособность, фінансовая независимость, небанковский фінансовый рынок.

Рис.: 4. **Библ.:** 13.

Танклевская Наталья Станіславівна – доктор экономических наук, профессор, заведующая кафедрой экономики и финансов, Херсонский государственный аграрный университет (ул. Стрітенская, 23, Херсон, 73006, Украина)

E-mail: ntanklevska@gmail.com

Пристемский Александр Станіславович – кандидат экономических наук, доцент кафедры учета и налогообложения, Херсонский государственный аграрный университет (ул. Стрітенская, 23, Херсон, 73006, Украина)

E-mail: burgua83@mail.ru

UDC 336.6:338.24.01

Tanklevska N. S., Prystemskiy A. S. The Reserves for Enhancing Financial Security of the Agricultural Development

The article is aimed at defining and substantiating the reserves for enhancing financial security of the agricultural development. It has been proved that, as result of the deteriorating financial security of agricultural development, the country's food security balance becomes disrupted; food availability, solvency and financial independence of economic entities can be reduced. It is substantiated that there is a need to systematize reserves for enhancing the financial security of agricultural sector by elemental composition, which includes the following: security of protection by the State, debt security of agriculture, security of financial solvency, security of financial independence, banking security, security of foreign economic activities, and security of the non-banking financial market. Their integrated implementation will enhance the competitiveness of agricultural products, increase the efficiency of financing the industry, improve the indicators of financial independence and solvency, and enhance the country's national economy.

Keywords: financial security, agriculture, the State protection, solvency, financial independence, non-banking financial market.

Fig.: 4. **Bibl.:** 13.

Tanklevska Nataliya S. – D. Sc. (Economics), Professor, Head of the Department, Department of Economics and Finance, Kherson State Agricultural University (23 Stritenska Str., Kherson, 73006, Ukraine)

E-mail: ntanklevska@gmail.com

Prystemskiy Alexander S. – PhD (Economics), Associate Professor, Department of Accounting and Taxation, Kherson State Agricultural University (23 Stritenska Str., Kherson, 73006, Ukraine)

E-mail: burgua83@mail.ru

Ефективне функціонування сільського господарства, високий рівень конкурентоздатності виробництва, стабільність розвитку національної економіки та добробут нації неможливі без дотримання високого рівня його фінансової безпеки. На сьогодні, в умо-

вах трансформації світової економіки та інтеграції національного виробництва в міжнародний ринок, сільське господарство потребує всебічної підтримки та захисту. Постійні економічні та фінансові дисбаланси порушують раціональне функціонування як окремих суб'єктів

господарювання, так і галузі в цілому, що виражається в нестабільній ціновій політиці, зниженні платоспроможності, порушенні ефективності зовнішньоекономічних зв'язків, що може призвести до високої залежності від кредиторів та партнерів. Тому актуальним є питання визначення та обґрунтування резервів посилення фінансової безпеки розвитку сільського господарства.

Дослідженню актуальних проблем фінансової безпеки присвячено наукові праці вітчизняних і зарубіжних вчених, зокрема Алькемана В., Ареф'євої О. [1], Вдовенко О. [3], Варналія З., Гривківської О., Гудзь О., Давиденко Н. [4], Козаченко Г., Ніколенко Ю., Непочатенко О. [6], Прокопенко Н., Русіної Ю. [8], Савлука М., Сусіденко О. [9], Хоменко О. [13], Шлемка В., Шумської С. та інших. Проте недостатньо розкритим залишається питання пошуку резервів посилення фінансової безпеки розвитку сільського господарства.

Метою статті є визначення та обґрунтування резервів посилення фінансової безпеки розвитку сільського господарства.

Питання посилення *фінансової безпеки* розвитку сільського господарства має велике загальнодержавне значення, оскільки передбачає вирішення багатьох ключових питань ефективної роботи існуючої економічної системи країни. Фінансова безпека розвитку сільського господарства націлена на ефективну роботу усіх її елементів, забезпечуючи функціонування перш за все галузі та господарюючих суб'єктів, які відносяться до неї.

Вважаємо, що фінансова безпека розвитку сільського господарства повинна формуватися відповідно до трансформаційних тенденцій національної економіки, а тому доцільним є орієнтування на резерви посилення, які продуковані саме сутністю поняття. Тому необхідно систематизувати резерви посилення фінансової безпеки розвитку сільського господарства за елементним складом, а саме: безпека державного захисту, торгова безпека сільського господарства, безпека фінансової платоспроможності, безпека фінансової незалежності, банківська безпека, безпека зовнішньоекономічної діяльності та безпека небанківського фінансового ринку.

Кожен із запропонованих резервів спрямований на вирішення певних проблемних зон саме фінансової безпеки розвитку сільського господарства. Перш за все зауважимо, що взаємозв'язок, який існує між державою та фінансовою безпекою розвитку сільського господарства, проявляється в безпеці державного захисту *продовольчої безпеки*. При цьому акцент слід зробити на тісну кореляцію фінансової безпеки розвитку сільського господарства та продовольчу безпеку країни.

Продукт, який створюється в результаті функціонування галузі сільського господарства, забезпечує необхідними продуктами харчування населення країни, а при ефективній роботі – і населення інших країн [7; 9]. Зважаючи на високу потенційну родючість нашого регіону, слід враховувати можливості експортного вектора розвитку галузі, які спроможні посилити фінансову безпеку як країни в цілому, так і галузі зокрема. Таким чином, стимулюючи високий рівень продовольчої без-

пеки країни, можна посилити існуючий рівень фінансової безпеки розвитку сільського господарства.

На нашу думку, державна підтримка фінансової безпеки розвитку сільського господарства повинна ґрунтуватися на пріоритетності продовольчої безпеки та, відповідно, бути направленою на зміцнення ключових позицій, що цьому сприяють. Основними причинами зниження безпеки державного захисту в контексті фінансової безпеки розвитку сільського господарства варто назвати фактори продовольчої залежності країни: дефіцит продовольства, низький рівень платоспроможного попиту, залежність ринку від імпортерів, низьку конкурентоспроможність продукції, нерозвиненість зовнішньоекономічних зв'язків, замкнутість внутрішнього продовольчого ринку, низьку ефективність діяльності господарюючих суб'єктів сільського господарства, зростання зобов'язань із покриття зовнішнього боргу при нестабільному курсі національної валюти [4; 6; 10; 13]. (рис. 1). Безумовними наслідками зниження фінансової та продовольчої безпеки будуть погіршення безпечності харчування для здоров'я, зниження фізичної, економічної та соціальної доступності продуктів харчування та порушення балансу забезпеченості населення країни [7].

Вважаємо, що фінансова безпека розвитку сільського господарства не потребує прямого фінансування за рахунок бюджетних коштів. Перш за все держава в особі профільного міністерства повинна брати участь в активізації експортної діяльності дрібних і середніх господарюючих суб'єктів у частині реалізації продукції шляхом сприяння в укладанні відповідних договорів, доведення до виробників необхідної інформації. Тому доцільним, на нашу думку, є використання сучасних інформаційних платформ для розсилки виробникам умов експортної політики різних країн, асортименту продукції, який користується високим попитом, тощо.

Головною причиною, яка перешкоджає ефективному розвитку сільського господарства України, а, відповідно, і його фінансовій безпеці, багато науковців вважають нерегульованість питання земельної реформи [4; 6; 10]. Відповідно до діючого законодавства зараз діє заборона на продаж земель сільськогосподарського призначення. Відповідно до особливості такого товару, як земля, серед науковців панує дві кардинально різні точки зору на вирішення даного питання: вільний продаж землі або заборона торгівлі землею. Прибічники того чи іншого напрямку висувають свої аргументи на підтримку. На нашу думку, дане питання має сьогодні виключно політичний підтекст.

Розглядаючи проблему функціонування ринку землі в Україні в контексті фінансової безпеки розвитку сільського господарства, необхідно зазначити, що земля є головним об'єктом як для галузі, так і для сегмента ринку. Відповідно до законів ринкової економіки об'єкт ринку землі повинен мати загальні властивості будь-якого іншого об'єкта продажу. Своєю чергою, земля є основним засобом або/та предметом праці. Позбавлений права власності на землю господарюючий суб'єкт не зможе здійснювати сільськогосподарську діяльність. Крім того, що земля як товар не може змінити місце дис-

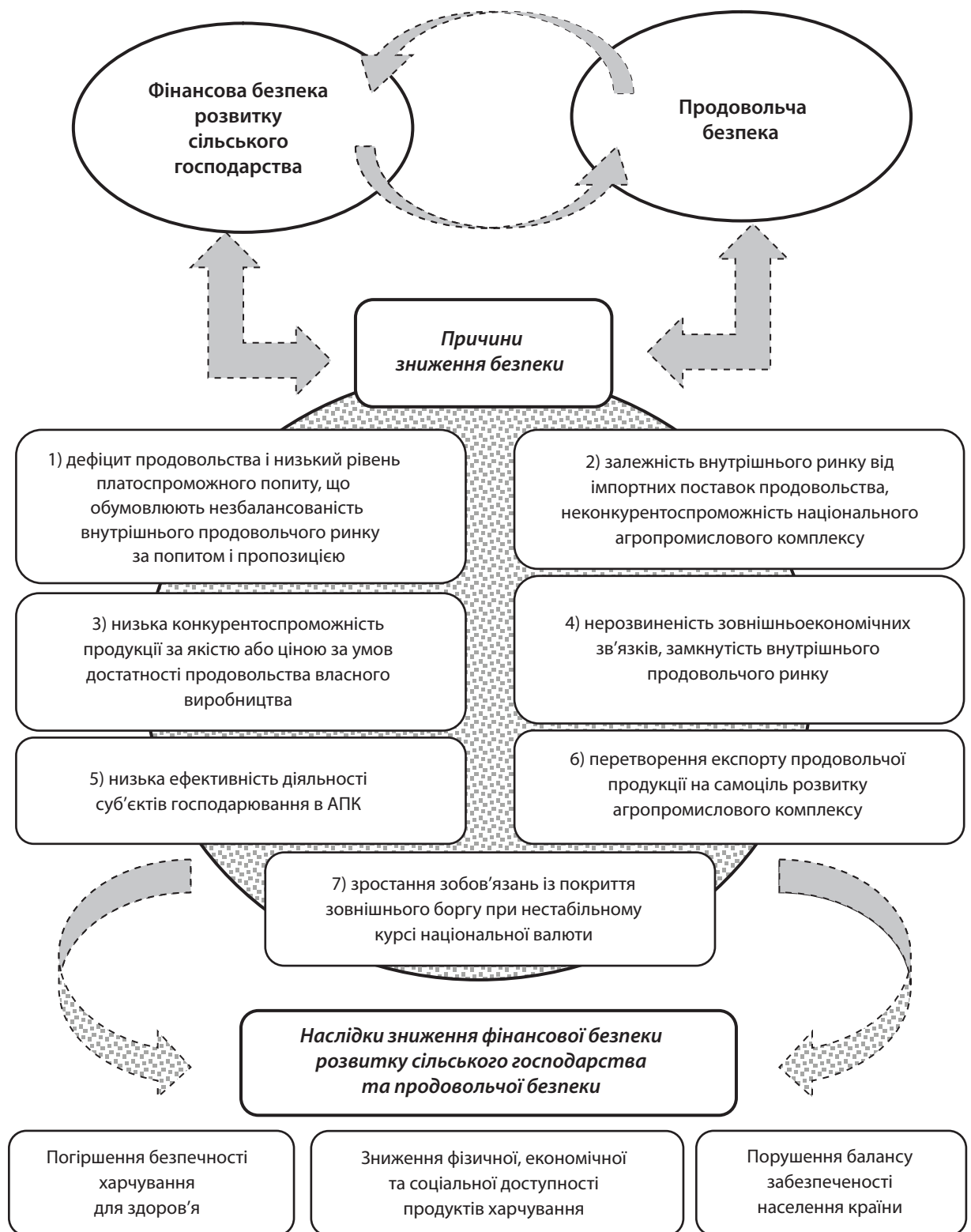

Рис. 1. Основні причини зниження безпеки державного захисту у контексті фінансової безпеки розвитку сільського господарства

Джерело: складено за [4; 6; 10; 13].

локації територіально, варто пам'ятати, що це також той товар, який не виробляється. Звідси формується такий високий попит. Із точки зору саме фінансової безпеки розвитку сільського господарства необхідно встановити той формат функціонування даного ринку, який принесе найбільшу користь і найменшу шкоду.

Наступним резервом посилення фінансової безпеки розвитку сільського господарства варто назвати *боргову безпеку*. Акцентуємо увагу, що в даному контексті боргова безпека розуміється нами як певний рівень співвідношення зовнішньої та внутрішньої, кредиторської та дебіторської заборгованості усіх господарюючих

суб'єктів галузі, який дозволяє ефективно реалізовувати поставлені фінансові, економічні, соціальні та політичні функції сільського господарства. Відповідно, факторами, які визначають стан боргової безпеки в контексті фінансової безпеки розвитку сільського господарства є (рис. 2): рівень довіри між господарюючими суб'єктами галузі та за її межами, стан нормативно-правової бази, стан наявних і потенційних боргових зобов'язань, перспективи диференціації боргових зобов'язань, валютна політика уряду та боргові інструменти.

Відповідно до систематизованих факторів вважаємо необхідним спрямувати ресурси на посилення даного аспекта, зокрема шляхом сприяння факторингових операцій у сільському господарстві. Проектуючи поняття боргової безпеки із площини національної економіки у площину фінансової безпеки розвитку сільського господарства, зазначимо пріоритетність саме державної валютної політики.

Досвід функціонування сільського господарства протягом останнього періоду засвідчив, що фінансова безпека розвитку сільського господарства має пряму залежність від стану валютної політики, яка виражається в коливаннях вартості національної валюти [1; 12]. Особливо гостро зростання вартості іноземної валюти по відношенню до національної грошової одиниці віддзеркалилося на здатності господарюючих суб'єктів галузі покривати банківську кредитну заборгованість [3; 6]. Найбільшого негативного впливу розвиток сільського господарства зазнав у період світової економічної кризи під час різкого знецінення грошової одиниці.

Попередження негативного впливу валютних криз на фінансову безпеку розвитку сільського господарства та боргову безпеку господарюючих суб'єктів галузі, на нашу думку, можливе шляхом обмеження валютного кредитування для суб'єктів, що не мають валютної виручки на строк більше 1 року або можливість переведення валютних кредитів на взаємовигідних умовах у національну валюту. Слід акцентувати увагу саме на взаємній вигоді даного процесу, оскільки порушення ефективності функціонування банківської системи як елементу національного фінансового ринку призведе до пандемічних порушень фінансової безпеки галузей, у тому числі розвитку сільського господарства.

Ще одним резервом підвищення фінансової безпеки розвитку сільського господарства варто назвати саме *безпеку фінансової платоспроможності*, під якою необхідно розуміти здатність господарюючих суб'єктів обслуговувати свої фінансові зобов'язання в повному обсязі та в зазначений строк. Звернемо увагу, що недостатня увага до безпеки фінансової платоспроможності спричинює порушення боргової безпеки. Крім того, за умови порушення оптимального балансу структури активів підприємств галузі виникає надмірна заборгованість перед кредиторами [5; 11]. Дане питання має особливу актуальність для фінансової безпеки розвитку сільського господарства, оскільки через сезонність виробничих процесів у галузі відсутні стабільні грошові надходження, внаслідок чого отриманий дохід має акумулюватися для забезпечення платоспроможності

протягом всього річного циклу. Тому перш за все варто назвати моніторинг індикативних показників, діагностика яких визначає поточний стан безпеки платоспроможності (рис. 3).

Вихідним резервом із попередніх вважаємо *безпеку фінансової незалежності*, яка полягає у здатності здійснювати фінансово-господарську діяльність, незважаючи на обставини екзогенної сили. Принциповою відмінністю даного резерву від безпеки фінансової платоспроможності є орієнтація на механізм реалізації головних завдань галузі. Для її досягнення необхідно: наявність стабільного юридичного супроводу, незалежність від контрагентів, незалежність від клієнтів, наявність нематеріальних активів, надійний менеджмент, орієнтація на створення резервного грошового фонду, оптимальний фінансовий план тощо (рис. 4).

Фактично, для досягнення безпеки фінансової незалежності необхідно створити умови максимальної відособленості галузі від дії сторонніх чинників [2; 8], що, на нашу думку, можна досягнути, створивши надійний фінансовий резерв, зваживши структуру фінансових ресурсів, пріоритетні витрати та можливі джерела доходу.

Серед пріоритетних резервів посилення фінансової безпеки розвитку сільського господарства варто назвати також *банківську безпеку*, яка безпосередньо не залежить від галузевого впливу але визначає стан безпеки галузі. Вважаємо, що банківська безпека в контексті фінансової безпеки розвитку сільського господарства розкривається як стан захищеності інтересів банківської системи (банків, клієнтів банку) від зовнішніх та внутрішніх загроз.

Безпека зовнішньоекономічної діяльності в контексті фінансової безпеки розвитку сільського господарства вимагає особливої уваги та має трактуватися як стан, при якому сільське господарство здатне ефективно реалізувати експортну політику при врахуванні інтересів як продовольчої безпеки країни, так і з огляду на необхідність виходу на міжнародні ринки господарюючих суб'єктів галузі. Таким чином, безпека зовнішньоекономічної діяльності сприяє: покращенню іміджу країни, забезпеченню валютної виручки, збільшенню інвестиційної зацікавленості до галузі країни, посиленню платоспроможності, незалежності та безпеки банківського сектора, покращенню рівню розвитку галузі, культури виробництва, розширенню структури фінансових ресурсів тощо.

Досліджуючи перспективні резерви посилення фінансової безпеки розвитку сільського господарства, важливо звернути увагу на *безпеку небанківського фінансового ринку*, який у трансформаційний період кризового стану служить надійним тилом для господарюючих суб'єктів галузі, а також для вирішення фінансових питань, неспецифічних для банківського сектора. Перш за все страховий сектор більшою мірою за інші пов'язаний із посиленням фінансової безпеки розвитку сільського господарства, оскільки націлений на зниження дії несприятливих умов на стан функціонування галузі. Як зазначалося раніше, висока залежність галузі від неконтрольованих факторів (часто природно-кліматичного

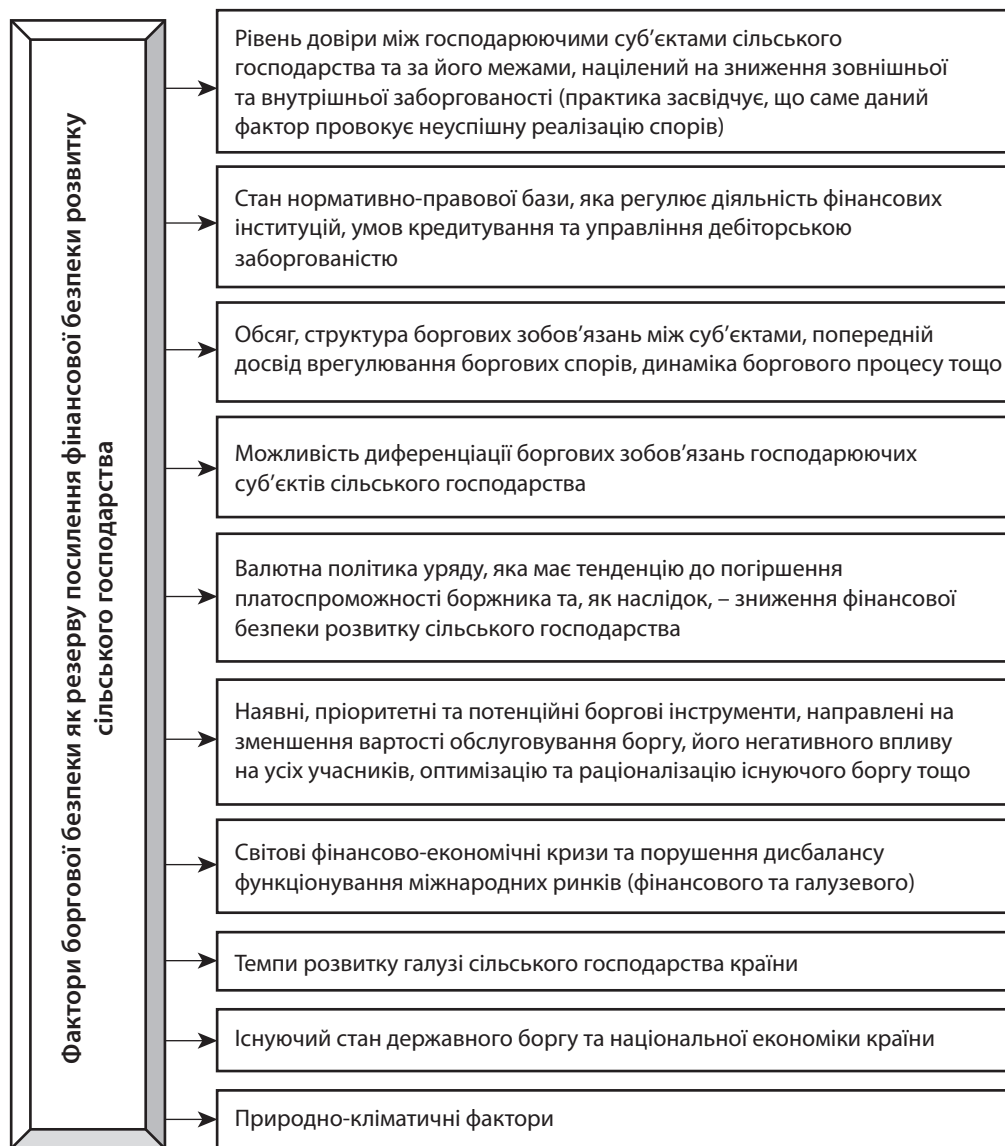

Рис. 2. Фактори боргової безпеки як резерву посилення фінансової безпеки розвитку сільського господарства

Джерело: авторська розробка.

плану) спричинює використання фінансових ресурсів на зниження впливу або подолання наслідків такої дії. Така ситуація стає причиною часткової або повної відмови від тих чи інших прибуткових заходів. Натомість для отримання високих прибутків у сільському господарстві необхідно розширити асортимент продукції, що виготовляється.

Незважаючи на гостру постановку питання необхідності страхування в межі господарюючих суб'єктів, в Україні на сьогодні не достатньо розвинутим є аграрне страхування, що віддзеркалюється в порушенні фінансової безпеки розвитку сільського господарства та зниженні ефективності галузі. В існуючих умовах необхідно орієнтуватися на надійність компанії, що надає відповідні послуги, а саме: розмір власних коштів страхової компанії, правильність розрахунку тарифних ставок, розміщення страхових резервів, величина страхових резервів, що відповідають сумам взятих страховиком на себе зобов'язань, збалансований страховий портфель та перестраховання.

Отже, встановлено, що головними резервами фінансової безпеки розвитку сільського господарства є безпека державного захисту, боргова безпека сільського господарства, безпека фінансової платоспроможності, безпека фінансової незалежності, банківська безпека, безпека зовнішньоекономічної діяльності та безпека небанківського фінансового ринку. Комплексне їх запровадження дозволить підвищити конкурентоздатність сільськогосподарської продукції, збільшити ефективність фінансування галузі, покращити показники фінансової незалежності й платоспроможності, що сприятиме зміцненню національної економіки країни. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. Ареф'єва О. В., Кузенко Т. Б. Економічні основи формування фінансової складової економічної безпеки. *Актуальні проблеми економіки*. 2009. № 1. С. 98–103.
2. Бланк И. А. Управление финансовой безопасностью предприятия. Киев: Эльга, Ника-Центр, 2004. 784 с.

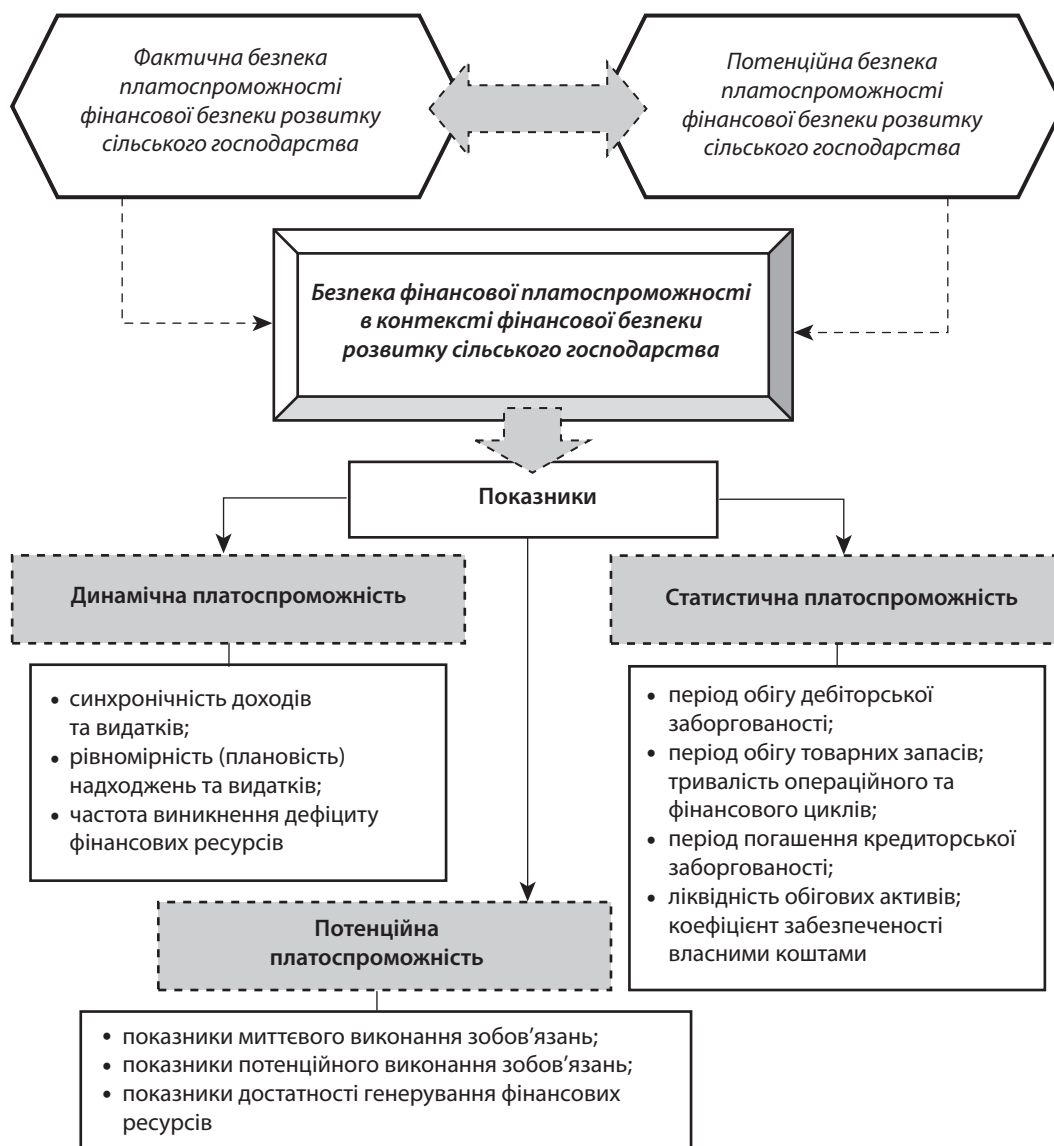

Рис. 3. Індикативні показники безпеки платоспроможності в контексті фінансової безпеки розвитку сільського господарства

Джерело: авторська розробка.

Рис. 4. Умови забезпечення безпеки фінансової незалежності для підвищення фінансової безпеки розвитку сільського господарства

Джерело: авторська розробка.

3. Вдовенко О. С. Економічна сутність фінансової безпеки суб'єктів підприємництва в аграрній сфері економіки. *Економіка АПК*. 2014. № 1. С. 125–129.

4. Давиденко Н. Система заходів підвищення фінансової безпеки в аграрному бізнесі. *Науковий вісник Одеського національного економічного університету*. 2014. № 10. С. 64–73.

5. Мулик Я. І. Ліквідність підприємств як елемент управління фінансовою безпекою: методичне та інформаційне забезпечення. *Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики*. 2017. № 4. С. 42–51.

6. Нepochatenko О. О. Забезпечення фінансової безпеки аграрних формувань. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2013. № 11. С. 200–203.

7. Орлик О. В. Класифікація та систематизація загроз фінансово-економічної безпеці підприємств. *Вісник соціально-економічних досліджень*. 2017. № 1. С. 106–115.

8. Русіна Ю. О., Карклін І. В. Управління фінансовою безпекою підприємства. *Вісник Київського національного університету технологій та дизайну. Сер.: Економічні науки*. 2017. № 2. С. 87–93.

9. Сусіденко О. В., Нагайчук В. В. Складові елементи системи забезпечення фінансової безпеки підприємства та ефективність їх використання. *Науковий вісник Одеського національного університету. Сер.: Економіка*. 2016. Т. 21. Вип. 2. С. 96–100.

10. Танклевская Н. С. Концептуальные основы формирования финансовой политики развития сельского хозяйства страны. *Вестник Севастопольского национального технического университета. Сер.: Экономика и финансы*. 2012. Вип. 130. С. 241–245.

11. Танклевська Н. С. Удосконалення державної фінансової політики. *Продуктивні сили України*. 2009. № 1. С. 56–61.

12. Фінансова безпека підприємств і банківських установ: монографія/за заг. ред. д-ра екон. наук, проф. А. О. Єпіфанова. Суми: ДВНЗ «УАБС НБУ», 2009. 295 с.

13. Хоменко О. А. Методичні засади управління фінансовою безпекою підприємств агропромислового комплексу. *Економіка АПК*. 2017. № 2. С. 79–82.

REFERENCES

Arefeva, O. V., and Kuzenko, T. B. "Ekonomiczni osnovy formuvannia finansovoi skladovoi ekonomichnoi bezpeky" [Economic fundamentals of the formation of the financial component of economic security]. *Aktualni problemy ekonomiky*, no. 1 (2009): 98-103.

Blank, I. A. *Upravleniye finansovoy bezopasnostyu predpriyatiya* [Management of financial security of the enterprise]. Kyiv: Elga; Nika-Tsentr, 2004.

Davydenko, N. "Systema zakhodiv pidvyshchennia finansovoi bezpeky v ahrarnomu biznesi" [System of measures to increase financial security in the agrarian business]. *Naukovyi visnyk Odeskoho natsionalnoho ekonomichnoho universytetu*, no. 10 (2014): 64-73.

Finansova bezpeka pidpriemstv i bankivskykh ustanov [Financial security of enterprises and banking institutions]. Sumy: DVNZ «UABS NBU», 2009.

Khomenko, O. A. "Metodychni zasady upravlinnia finansovoi bezpekoiu pidpriemstv ahropromyslovoho kompleksu" [Methodical principles of management of financial security of enterprises of the agro-industrial complex]. *Ekonomika APK*, no. 2 (2017): 79-82.

Mulyk, Ya. I. "Likvidnist pidpriemstv yak element upravlinnia finansovoi bezpekoiu: metodychne ta informatsiine zabezpechennia" [Liquidity of enterprises as an element of financial security management: methodical and informational support]. *Ekonomika. Finansy. Menedzhment: aktualni pytannia nauky i praktyky*, no. 4 (2017): 42-51.

Nepochatenko, O. O. "Zabezpechennia finansovoi bezpeky ahrarnykh formuvan" [Ensuring financial security of agrarian units]. *Formuvannia rynkovykh vidnosyn v Ukraini*, no. 11 (2013): 200-203.

Orlyk, O. V. "Klasyfikatsiia ta systematyzatsiia zahroz finansovo-ekonomichnoi bezpetsi pidpriemstv" [Classification and systematization of threats to financial and economic security of enterprises]. *Visnyk sotsialno-ekonomichnykh doslidzhen*, no. 1 (2017): 106-115.

Rusina, Yu. O., and Karklin, I. V. "Upravlinnia finansovoi bezpekoiu pidpriemstva" [Management of financial security of the enterprise]. *Visnyk Kyivskoho natsionalnoho universytetu tekhnolohii ta dyzainu. Ser.: Ekonomichni nauky*, no. 2 (2017): 87-93.

Susidenko, O. V., and Nahaichuk, V. V. "Skладovi elementy systemy zabezpechennia finansovoi bezpeky pidpriemstva ta efektyvnist yikh vykorystannia" [Ingredients of the system of financial security of the enterprise and the efficiency of their use]. *Naukovyi visnyk Odeskoho natsionalnoho universytetu. Ser.: Ekonomika*. Vol. 21, no. 2 (2016): 96-100.

Tanklevska, N. S. "Udoskonalennia derzhavnoi finansovoi polityky" [Improvement of the state financial policy]. *Produktyvni syly Ukrainy*, no. 1 (2009): 56-61.

Tanklevskaya, N. S. "Kontseptualnyye osnovy formirovaniya finansovoy politiki razvitiya selskogo khozyaystva strany" [Conceptual foundations of the formation of a financial policy for the development of the country's agriculture]. *Vestnik Sevastopolskogo natsionalnoho tekhnicheskogo universiteta. Ser.: Ekonomika i finansy*, no. 130 (2012): 241-245.

Vdovenko, O. S. "Ekonomiczna sutnist finansovoi bezpeky subiektiv pidpriemnytstva v ahrarnii sferi ekonomiky" [The economic essence of financial security of business entities in the agrarian sector of the economy]. *Ekonomika APK*, no. 1 (2014): 125-129.